

BOHUMIL HRABAL - OSTŘE SLEDOVANÉ VLAKY

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

tragikomická novela (próza, epika)

Literární směr:

poprvé vydáno r. 1965 – první větší autorův úspěch; 2. vlna poválečné prózy – prvky surrealismu

Slovní zásoba:

převažuje spisovný jazyk; občas také hovorové až vulgární výrazy; slova z němčiny; častá přirovnání

Stylistická charakteristika textu:

časté absurdní scény; erotické prvky; podrobné popisy (až naturalistické) a dlouhá souvětí; volné asociace (proudy) myšlenek (surrealismus)

Vypravěč:

vyprávění probíhá v -ich formě; vypravěčem je hl. hrdina Miloš Hrma, přímý účastník děje

Postavy:

MILOŠ HRMA: hodný, ale nezkušený mladík – mění se v muže; později získává sebevědomí, ale naivně se pouští do nebezpečí; HUBIČKA: svérázný výpravčí; nenávidí Němce; PŘEDNOSTA STANICE: zbožňuje holuby; je ambiciózní, ale také hodný; MÁŠA: výpravčí; prožívá nezdařený vztah s Milošem; VIKTORIE; KOLABORANT ZEDNÍČEK; ZDENIČKA SVATÁ: telegrafistka; aj. postavy

Děj:

hl. hrdina příběhu Miloš Hrma prožívá první sexuální neúspěch ve vztahu s průvodčí Mášou → pokusí se o sebevraždu, ale je zachráněn → později se Miloš učí na výpravčího na nádraží, kudy projíždějí německé zásobovací vlaky mezi válečnými frontami → ve službě pracuje se svérázným výpravčím, panem Hubičkou a přednostou stanice → přednostova manželka pomáhá Milošovi s jeho nedostatečným sebevědomím (i v oblasti erotiky) → Miloš prožije první milostný úspěch s Viktorií → poté se zapojuje do sabotážní akce → na jeden z vlaků shazuje bombu, je však postřelen a umírá

Prostor:

malá železniční stanice v Protektorátu Čechy a Morava

Čas:

2. světová válka – r. 1945

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

tragikomický přechod chlapce v muže na pozadí 2. světové války

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

2. světová válka (1939-1945); tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); komunistický převrat v Československu – tzv. Vítězný únor (1948); vznik Varšavské smlouvy – vojenský pakt socialistických zemí (1955); potlačeno Maďarské povstání (1956); vzniklo EHS (Evropské hospodářské společenství), předchůdce Evropské unie (1957); zahájení stavby Berlínské zdi (1961)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

po r. 1948 začínající nesvoboda projevu a potlačování politických odpůrců komunistickým režimem

Kontext dalších druhů umění:

FILM: Miloš Forman (1932) – český režisér žijící v USA; Rudolf Hrušínský (1920-1994); HUDBA: Karel Gott (1939); Václav Neckář (1943);

ARCHITEKTURA: Jan Kaplický (1937-2009) – český architekt žijící v Anglii

Kontext literárního vývoje:

probíhala 2. vlna poválečné prózy; tvořil například Arnošt Lustig

AUTOR

Život autora:

Bohumil Hrabal (1914-1997) – významný český spisovatel, nejpřekládanější český autor 20. stol.; nar. se v Brně → r. 1919 stěhování do Nymburka → práva na UK v Praze + literatura, umění a filozofie → za 2. svět. války pracoval jako železniční dělník a výpravčí → dostudoval až po válce v r. 1946 → od r. 1949 pracoval v kladenských ocelárnách → r. 1956 se oženil → r. 1963 se začal věnovat pouze psaní → r. 1965 se stal členem Svazu čs. spisovatelů a redakční rady Literárních novin → po r. 1970 měl zakázáno publikovat → samizdatové a exilové vydávání → r. 1975 mu bylo dovoleno opět (cenzurovaně) vydávat → r. 1994 se setkal s Václavem Havlem a Billem Clintonem (prezidentem USA) → r. 1996 obdržel čestný doktorát na univerzitě v italské Padově a získal medaili Za zásluhy od prezidenta Václava Havla → zemřel r. 1997 v Praze (po pádu z okna nemocnice na Bulovce); ZAJÍMAVOSTI: některé jeho knihy byly velice úspěšné zfilmovány; za svou tvorbu obdržel mnoho českých i zahraničních ocenění

Vlivy na dané dílo:

práce na železnici za 2. svět. války (autobiografické prvky); skutečná historická událost (odpálení německého muničního vlaku)

Vlivy na jeho tvorbu:

nevlastní otec; Franz Kafka; autobiografické prvky (autentické životní zkušenosti)

Další autorova tvorba:

Hrabalova tvorba je velice specifická (mísí se zde určitá grotesknost a komičnost s tragikou a pesimismem); PRÓZA: Pábitelé (sbírka povídek); Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet; Postřižiny; Slavnosti sněženek; Obsluhoval jsem anglického krále; aj.

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Ostře sledované vlaky (čs. film; 1966) – režie: Jiří Menzel; hrají: Václav Neckář, Josef Somr, Vlastimil Brodský, Jiří Menzel, aj.; ZAJÍMAVOST: film byl oceněn Oscarem za nejlepší cizojazyčný film a byl časopisem Time zařazen do stovky nejlepších filmů všech dob

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

toto dílo, stejně jako některé další autorovy knihy, bylo (i vzhledem k brzkému zfilmování) velice úspěšné → pozitivní ohlas zaznamenalo i v zahraničí

Dobová kritika díla a její proměny:

podle odborníků jde o jedno z nejlepších autorových děl

novela - próza spíše kratšího rozsahu; většinou se zaměřuje na jeden zcela jasný, ale i přesto poutavý příběh; typická je závěrečná pointa

2.vlna poválečné prózy - pozdější období od konce 2.svět.války; důraz na psychiku jedince; události jsou brány v širších souvislostech = odlišnost od precizněji zaměřených autorů 1.vlny poválečné prózy; např. Arnošt Lustig nebo William Styron

surrealismus - evropský umělecký směr, který zdůrazňuje lidské podvědomí (sur-realismus = nad realitou), osvobození mysli, zachycení různých myšlenek a pocitů; začal se rozvíjet ve 20.letech 20.století; např. Guillaume Apollinaire, André Breton, Vítězslav Nezval, Louis Aragon, Ludvík Kundera (bratr Milana Kundery); MALBA: Salvador Dalí, Pablo Picasso, Jindřich Štyrský, aj.